

MALO DELO — GOLA DEJSTVA

KAJ NAM PONUJA VLADA Z MALIM DELOM — IN
KAJ LAHKO OD MALEGA DELA PRIČAKUJEMO?

**MALO DELO -
BREZ IZHODA**
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE

Za dodatna vprašanja kontaktiraj:

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

zsss@sindikat-zsss.si

KAKO PREDLAGATELJ ZAKONA O MALEM DELU DEFINIRA MALO DELO?

Malo delo je začasno, občasno delo ali trajnejše časovno omejeno delo študentov in dijakov, upokojenih, brezposelnih ter drugih neaktivnih oseb, v obsegu največ 60 ur/mesec. Izjema velja za študente in dijake, katerim je zaradi študijskih obveznosti omogočeno, da malo delo opravljajo tudi več ur na mesec, vendar pa v posameznem koledarskem letu ne smejo preseči dovoljenega obsega ur, preračunanega na letni obseg ur, kar znese 720 ur.

VPRAŠANJE: Kakšna je potemtakem razlika med malim delom in delom za skrajšani delovni čas?

ODGOVOR: V bistvu je ne bi smelo biti, vendar pa je še kako velika - delo za skrajšani delovni čas ponuja vse pravice iz delovnega razmerja – malo delo pač ne! Ali, kakor je napisano v samem predlogu zakona:

Malo delo ne predvideva drugih stroškov dela, ki bremenijo delovno razmerje, kot npr. odpravnine, prevoz na delo, letni dopust ipd.

KAKŠNE SO PREDLAGANE URNE OMEJITVE MALEGA DELA?

pri delodajalcu, ki nima zaposlenega nobenega delavca oziroma, ki zaposluje vsaj enega in do vključno deset delavcev, se lahko opravi 360 ur malega dela,

pri delodajalcu, ki zaposluje več kot deset do vključno 30 delavcev, se lahko opravi 720 ur malega dela,

pri delodajalcu, ki zaposluje več kot 30 do vključno 50 delavcev, se lahko opravi 1.080 ur malega dela,

pri delodajalcu, ki zaposluje več kot 50 delavcev do vključno 100 delavcev, se lahko opravi 1.440 ur malega dela,

pri delodajalcu, ki zaposluje več kot 100 delavcev, se lahko opravi 2.880 ur malega dela.

Ministrstvo, pristojno za delo, lahko, na podlagi vloge delodajalca, ki zaposluje več kot 1.250 delavcev in po predhodnem posvetovanju z ostalimi socialnimi partnerji, za največ tri mesece v koledarskem letu določi večje število ur malega dela, kot je določena v prejšnjem odstavku tega člena, vendar ne več kot 5.760 ur v koledarskem mesecu.

VPRAŠANJE: ali bo to preprečilo veriženje malega dela (posojanje napotnic drugim)? Ali bo preprečila razbijanje »velikih« delovnih mest na »mala« delovna mesta?

ODGOVOR: Zagotovo ne. Ko bo en »mali delavec« dosegel limit ur, bo pač dobil napotnico pod drugim imenom in nadaljeval delo. In še nekaj!

Pri delodajalcu, ki zaposluje do deset delavcev, bo lahko po predlogu delalo šest »malih delavcev«. In koliko je takšnih delodajalcev v Sloveniji?

Po podatkih UMAR-ja (2010) je kar 92,4 o.t. gospodarskih družb v Sloveniji prav mikro družb, torej družb, ki zaposlujejo do deset delavcev! Po drugi strani pa je Inšpektorat RS za delo v celem prejšnjem letu ugotovili **celih 9 primerov posojanja napotnic**.

Kar pa se tiče razbijanja delovnih mest – dovolj je pogledati Nemčijo, ki je pred časom uvedla malo delo. **Od leta 2000 se je samo število zaposlitev s polnim delovnim časom in obveznim socialnim zavarovanjem znižalo za 1,6 milijona. Delež malih del pri celotni zaposlitvi se je od leta 1995 skoraj potrojil.**

KAKŠNI SO ZASLUŽKI »MALIH DELAVCEV«?

Omejen je letni zaslužek iz naslova malega dela v višini 6.000 evrov, najnižja bruto urna postavka pa znaša 4,00 evre.

VPRAŠANJE: ali se da preživeti z malim delom?

ODGOVOR: Zagotovo ne. Maksimalni letni zaslužek malega delavca pade **pod številko 6.535 EUR**, kar je letni prag tveganja revščine za enočlansko gospodinjstvo – v letu 2008! Z drugimi besedami- **malo delo je bazen »zaposlenih revnih«**. Zato prav nič ne čudi podatek, da 71% malih delavcev v Avstriji ne more preživeti s svojim

dohodkom. In kaj se bo zgodilo? Zgodila se bo »amerikanizacija« trga dela – en delavec bo opravljal več različnih malih del, da bo preživel. V Avstriji tako več kot polovica »malih delavcev« opravlja več kot eno malo delo!

MALO DELO -
BREZ IZHODA
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE

KAKŠNE SO PRAVICE, KI IZHAJAJO IZ PRISPEVKOV ZA SOCIALNO VARNOST MALEGA DELAVCA?

Kot obdobje zavarovanja za ugotavljanje zavarovalne dobe za pridobitev pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, se štejejo opravljene ure malega dela preračunane na polni delovni čas v skladu s predpisi, ki urejajo delovna razmerja. Tako preračunano obdobje zavarovanja se šteje v zavarovalno dobo v sorazmernem delu glede na plačane prispevke za primer starosti, invalidnosti in smrti.

VPRAŠANJE: Ali se dohodek iz malega dela šteje za izračun pokojninske osnove?

ODGOVOR: Ne. Dohodek za opravljeno malo delo se ne glede na plačane prispevke ne šteje za izračun pokojninske osnove.

KAKŠEN JE IZHOD MALEGA DELA V REDNO ZAPOSILITEV?

Po besedah predlagatelja zakona Študija o fleksibilnih oblikah dela v Nemčiji kaže, da se je hkrati s povečanjem fleksibilnega zaposlovanja od leta 2003 do 2008 v Nemčiji znižala stopnja brezposelnosti in povečala stopnja aktivnosti, kar nakazuje na reaktivacijo prej neaktivnih oseb.

VPRAŠANJE: Ali je »malo delo« odskočna deska za redno zaposlitev?

ODGOVOR: Zagotovo ne. Prav izkušnje iz Nemškega primera malega dela, na katero so pokazali predlagatelji zakona o malem delu, kažejo naslednjo sliko: **samo 10-im odstotkom oseb**, ki opravljajo malo delo, uspe prehod v redno zaposlitev. Večina jih ostane v malem delu ali znova brez dela (WSI, DGB).

KAKŠNA JE STROŠKOVNA OBREMENITEV MALEGA DELA?

Iz malega dela se bodo plačevali prispevki delojemalca za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter za zdravstveno zavarovanje, delodajalec pa je obvezan k plačilu prispevka za zavarovanje za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni ter dajatve iz malega dela. Od bruto plačila za malo delo se bodo plačevali ustrezni prispevki za pokojninsko in za zdravstveno zavarovanje, v skupni višini 14,97 %. Dodatno se na bruto plačilo od malega dela plačuje prispevek za primer poškodbe pri delu in poklicne bolezni v višini 0,53 % ter 14 % dajatev, ki se namenja predvsem za financiranje štipendij ter izgradnji in vzdrževanju študentskih domov. Skupna obremenitev malega dela bo tako znašala 29,50 %.

VPRAŠANJE: Ali je »malo delo« enako obremenjeno kot druge oblike dela?

ODGOVOR: Ne, ni. Sam predlagatelj zakona o malem delu to tudi priznava. Še več - to vidi kot konkurenčno prednost, saj pravi, da je (citiramo):

Prednost malega dela, v primerjavi z delovnim razmerjem, še vedno v nižji obremenitvi (8,7 % manjša obremenitev s prispevki za socialna zavarovanja) in v večji fleksibilnosti (sistem napotnic), prav tako malo delo ne predvideva drugih stroškov dela, ki bremenijo delovno razmerje kot npr. odpravnine, prevoz na delo, letni dopust ipd.

Pri tem pa mednarodna organizacija delo (ILO) v večih dokumentih jasno poudarja, da je zniževanje priliva v socialne blagajne na račun ustvarjanja novih delovnih mest izjemno nevarno početje, ki dolgoročno negativno vpliva na vzdržnost javnih socialnih blagajn.

MALO DELO -
BEZ IZHODA
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE

DEJSTVA O MALEM DELU – PRIMER NEMČIJE IN PROJEKCIJA NA SLOVENSKI TRG DELA

KOLIKO?

- Od leta 2000 se je samo število zaposlitev s polnim delovnim časom in obveznim socialnim zavarovanjem v Nemčiji znižalo za 1,6 milijona. To je več kot 7-odstotni upad. Vzporedno s tem se je število delovnih razmerij s skrajšanim delovnim časom povečalo za več kot 1,7 milijona. To je skoraj 30-odstotni porast. Približno 2/3 od tega so mala dela.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V četrtem četrtletju 2009 je bilo v Sloveniji 982.000 delovno aktivnih oseb.¹ Od tega je bilo v delnih zaposlitvah 105.000 oseb. 30 odstotni porast delnih zaposlitev bi pomenil številko 31.500 oseb novih delnih zaposlitev. 2/3 te številke pomeni **21000 novih malih delovnih mest**.

- Leta 2006 je 9,2 % zaposlenih v novih zveznih deželah opravljalo izključno mala dela. Leta 2001 jih je bilo pičlih 5 %.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V četrtem četrtletju 2009 je bilo v Sloveniji 982.000 delovno aktivnih oseb. 5 % od te številke je 49100. 9,2 % delež malega dela v delovno aktivni populaciji pa je **90344 oseb v malem delu**.

- Delež malih del pri celotni zaposlitvi v Nemčiji se je od leta 1995 skoraj potrojil. Obseg malih del se je tudi že od nove ureditve iz leta 2003 ponovno občutno povečal. Število vseh oseb, ki opravljajo mala dela, se je v zadnjih letih ustalilo na visoki ravni (pri približno 7 milijonih, od tega je 64 % žensk). Decembra 2007 je bilo skupno 7,8 milijona oseb zaposlenih v omejenem obsegu, od tega dobrih 5 milijona oseb, ki so imeli izključno marginalno delnih zaposlitev (MDZ). Pri skupnem številu 27 milijonov zaposlenih z obveznim socialnim zavarovanjem v istem obdobju je to razmerje znašalo 21,6 %. To pomeni, da dobra petina vseh delavcev v Nemčiji dela izključno na področju malega dela, z vsemi, največkrat negativnimi posledicami.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V četrtem četrtletju 2009 je bilo v Sloveniji 982.000 delovno aktivnih oseb. 21,6 % od te številke je **212112 oseb v malem delu**.

- Po raziskavi Weinkopfove (2008) je incidenca »zaposlenih revnih« med osebami, ki opravljajo »mini dela« 91,7 o.t.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V četrtem četrtletju 2009 je bilo v Sloveniji 982.000 delovno aktivnih oseb. Pri projekciji **212112 oseb v malem delu to pomeni 194506 »zaposlenih revnih«² malih delavcev**.

KJE?

- Če pogledamo posamezne panoge, vidimo, da malo delo prevladuje predvsem v storitvenem sektorju, v trgovini in gostinstvu ter v poslovanju z nepremičninami.
- Primer gostinstva: po raziskavi Weinkopfove (2005) je skupno število mini del v gostinstvu na 100 zaposlenih -121.

¹ po Anketi o delovni sili pa štejemo med delovno aktivno prebivalstvo poleg redno zaposlenih tudi pomagajoče družinske člane in osebe, ki delajo po pogodbah o delu, avtorskih pogodbah ali za neposredno plačilo, skratka osebe, ki so v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred anketiranjem opravile kakršno koli delo za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali družinsko blaginjo. (SURS)

² Za potrebe tega dokumenta bomo definirali zaposlene revne kot osebe, ki kljub temu da so zaposlene, ne presežejo praga tveganja revščine, ki je po zadnjih podatkih SURS za leto 2008 545 € za enočlansko gospodinjstvo.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V četrtem četrtletju 2009 je bilo v Sloveniji 42.000 delovno aktivnih oseb v gostinstvu. Razmerje 121/100 na primeru gostinstva v Sloveniji bi potemtakem pomenilo, da bi na 42.000 delovno aktivnih oseb v gostinstvu **50820 »malih« delavcev.**

MALO DELO -
BEZ IZHODA
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE

- **Primer maloprodaje:** 2,9 milijona zaposlenih - od tega 930.000 oseb, ki opravljajo mala dela.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

V četrtem četrtletju 2009 je bilo v Sloveniji 118.000 delovno aktivnih oseb v dejavnosti trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil. 32 % delež malega dela na primeru dejavnosti trgovine, vzdrževanja in popravila motornih vozil v Sloveniji bi potemtakem pomenilo, da bi med 118.000 delovno aktivnimi osebami v tej dejavnosti bilo **37841 »malih« delavcev.**

KAJ PA IZHOD IZ MALEGA DELA?

- **WSI, inštitut** Fundacije Hans Böckler, s katero upravlja nemška sindikalna centrala DGB je dokazal: samo 10 % oseb, ki opravljajo malo delo, uspe prehod v običajno delovno razmerje. Večina jih ostane v malem delu ali znova ostane brez dela.

Istovrstna projekcija za Slovenijo:

Če upoštevamo številko **212112 oseb v malem delu, dobimo ob 10 % izhodu v redno zaposlitev 21.211 oseb.**

MALO DELO -
BEZ IZHODA
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE

DEJSTVA O MALEM DELU - PRIMER SLOVENIJE IN PROJEKCIJA NA SLOVENSKI TRG DELA

V letu 2009 je bilo v Sloveniji glede na podatke Agencije za javno pravne evidence in promet in ob upoštevanju maksimalne predpostavke, da so vse nepridobitne organizacije mikro organizacije, 145.850 pravnih oseb (gospodarske družbe, zadruga, samostojni podjetniki, društva, oziroma ostale nepridobitne organizacije). Od tega je bilo 96,6 % mikro podjetij.

IZRAČUN SKUPNEGA ŠTEVILA MIKRO, MALIH, SREDNJIH IN VELIKIH ORGANIZACIJSKIH OBLIK V SLOVENIJI

	ŠTEVILO	DELEŽ (V %)
	2009	2009
MIKRO (0-10 zap.)	140.838	96,6
MAJHNE (10-49 zap.)	3.424	2,2
SREDNJE (50- 250 zap.)	826	0,5
VELIKE (nad 250 zap.)	762	0,5
SKUPAJ	145.850	100

PRIMER PROJEKCIJE MALEGA DELA V SLOVENIJI: MIKRO ORGANIZACIJE OBLIKE

Vzemimo za primer mikro organizacijske oblike, katerih je ob optimalnih predvidevanjih v Sloveniji 140.838. V mikro podjetju z vključno devet zaposlenimi je **letna kvota ur** za male delavce enaka **12x6x60 ur= 4320 ur**, kar je enako ekvivalentu **dveh polno zaposlenih oseb**. Če to multipliciramo z 140.838 mikro podjetji v optimalnem scenariju (vsa MP imajo 6 malih delavcev) dobimo številko $4320 \times 140.838 = 608.420.160$ ur, kar **znese 293073 polnih zaposlitev na letni ravni**. Torej bi po tej postavitvi malo delo v mikro podjetjih teoretično skorajda **za 164 %** nadomestilo redno delo v mikro organizacijskih oblikah.

PROJEKCIJA OBSEGA MALEGA DELA GLEDE NA POLNO REDNO ZAPOSILITEV

	ŠTEVILO (celo število)	OPTIMALNA PROJEKCIJA ŠTEVILA UR MALEGA DELA	KOLIKO ZAPOSILITEV JE TO?
MIKRO (0-10 zap.)	140.838	608.420.160	293.073

KAJ PA PROJEKCIJA MALEGA DELA GLEDE NA DEJAVNOST?

Po podatkih raziskave Eichorsta in Marxa (2009) je največja izraba MDZ v sektorju **gostinstva, čiščenja in ostalih osebnih storitev** (26 % zaposlitev) ter v **trgovini, transportu in telekomunikacijah** (15 %). Če pogledamo zgolj v mikro gospodarske družbe dobimo naslednje številke: v dejavnosti **trgovine** malo delo v mikro podjetjih v optimalni obliki zasede 22,2 % delež v dejavnosti preračunano na polne zaposlitve. V dejavnosti **gostinstva** doseže malo delo v mikro podjetjih v optimalni obliki 9,2 % delež v dejavnosti,

preračunano v polne zaposlitve. V dejavnosti **prometa in skladiščenja** doseže malo delo v mikro podjetjih v optimalni obliki 7,3 % delež v dejavnosti, preračunano v polne zaposlitve. V dejavnosti **Informacijsko komunikacijske tehnologije** doseže malo delo v mikro podjetjih v optimalni obliki 16,3 %, preračunano v polne zaposlitve.

MALO DELO -
BREZ IZHODA
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE

PRIMER: PROJEKCIJA MALEGA DELA V RAZLIČNIH DEJAVNOSTIH NA PRIMERU MIKRO GOSPODARSKIH DRUŽB (NA OSNOVI: UMAR, 2010, SURS, 2009)

		ŠTEVILO MIKRO DRUŽB, 2008	DELEŽ MIKRO DRUŽB V DEJAVNOS TI, 2008 (V %)	ŠTEVILO ZAPOSLENIH V MIKRO DRUŽBAH	KOLIKŠEN DELEŽ JE TO GLEDE NA DELOVNO AKTIVNE V TEJ DEJAVNOSTI (4. ČETRTLETJE 2008	OPTIMALNA PROJEKCIJA ŠTEVILA MALEGA DELA	UR KOLIKO POLNIH ZAPOSILITEV JE TO?	KOLIKŠEN DELEŽ JE TO GLEDE NA DELOVNO AKTIVNE V TEJ DEJAVNOSTI (4. ČETRTLETJE 2008)
MIKRO DRUŽBE (DO 10 ZAPOSLENIH)	TRGOVINA; VZDRŽEVAN JE IN POPRAVILA MOTORNIH VOZIL	12.365	91,8	25.931	22,4	53.416.800	25.730	22,2
	GOSTINSTVO	2.223	96	7.096	14,2	9.603.360	4626	9,2
	PROMET IN SKLADIŠČEN JE	2.063	91,5	7.023	11,1	8.912.160	4293	7,3
	IKT STORITVE	2.422	94,2	5.997	19,3	10.463.040	5.040	16,3

MALO DELO -
BREZ IZHODA
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE

ZELO POMEMBNO: KAJ MENIJO MEDNARODNE INSTITUCIJE?

Dejstvo je, da je malo delo prekerna oblika zaposlitve, kar prinaša s seboj vse negativne posledice. Na tem mestu bomo soočili institut malega dela z stališči dveh mednarodnih institucij, in sicer **Mednarodne organizacije dela (ILO)** ter **Evropskega parlamenta**.

ILO: AGENDA O DOSTOJNEM DELU MEDNARODNE ORGANIZACIJE DELA

Mednarodna organizacija dela (ILO), katere članica je tudi Slovenija, že kar nekaj časa močno promovira koncept oziroma agendo dostojnega dela (»decent work agenda«, v nadaljevanju DWA).

Koncept DWA je sestavljen iz štirih stebrov – osnovne pravice na delovnem mestu in mednarodni standardi dela; zaposlitvene in dohodkovne priložnosti; socialna zaščita in socialna varnost; socialni dialog in tripartizem.

In kako sodi institut malega dela v koncept DWA? Kratek odgovor je – ne sodi. Zakaj?

Ko je govora o **osnovnih pravicah na delovnem mestu in mednarodnih standardih dela**, malo delo ne priznava odpravnine, prevoza na delo, letnega dopusta, regresa...

Ko je govora o **zaposlitveni in dohodkovni priložnosti**, je izhod iz malega dela v redno zaposlitev po nekaterih podatkih le 10 % (WSI), prav tako je malo delo žarišče segmenta »zaposlenih revnih« (po podatkih Weinkopfove je incidenca »zaposlenih revnih« med osebami, ki opravljajo »mini dela« 91,7 o.t.

Ko je govora o **socialni zaščiti in socialni varnosti** je malo delo ponovno izrazito nevhvaležna oblika dela, saj je očitno, da je večji poudarek na stroškovni konkurenčnosti dela kot pa na zagotavljanju enakovredne socialne varnosti iz naslova socialnih prispevkov. To navsezadnje priznava sam predlagatelj Zakona o malem delu, ko pravi, da je »prednost malega dela, v primerjavi z delovnim razmerjem, še vedno v nižji obremenitvi (8,7 % manjša obremenitev s prispevki za socialna zavarovanja)«.

Ko je govora o **socialnem dialogu in tripartizmu**, pa je dovolj, da citiramo besede DGB, ki pravi, da malo delo promovira razbijanje trga dela na zaposlene prvega (zaposleni za nedoločen čas) drugega (zaposleni za določen čas) in tretjega reda (nove prekerne zaposlitve). V »tretjem redu« seveda ni prostora za socialni dialog na ravni podjetja, saj je ves namen ustvarjanja novih prekernosti prav cepitev solidarnosti med delavci in odtegnitev pravice do socialnega dialoga.

EVROPSKI PARLAMENT: REPORT ON COMMON PRINCIPLES OF FLEXICURITY (15. 11. 2007)

Evropski parlament (EP) se je z dokumentom »Report on common principles of Flexicurity« odzval na dokument Evropske komisije »Towards Common Principles of Flexicurity: More and better jobs through flexibility and security' (**COM(2007)0359**)

In kaj ima malo delo s poročilom EP? Kratek odgovor je - nič.

Zakaj? V 26. točki tega poročila je jasno zapisano naslednje:

Poudariti potrebo po vpeljevanju politik, ki preprečujejo izkoriščanje delavcev skozi akumulacijo nestrandardnih oblik dela, ki ne vsebujejo istega nabora pravic kot polne pogodbe o zaposlitvi; poziva k temu, da bo prav vsaka politika zaposlovanja skupnosti nadaljevala in se držala tradicije modela odprtih zaposlitev za nedoločen čas, ki oblikuje osnovo socialne varnosti v državah članicah.

Malo delo zagotovo ne sodi v ta kontekst.

Glasovanje matičnega odbora EP za zaposlovanje in socialne zadeve z dne 12.11. 2007 daje zelo jasen signal - **32** članov je Resolucijo potrdilo, medtem ko je 6 ni.

MALO DELO -
BEZ IZHODA
MALO PRAVIC
VELIKO REVŠČINE